

Laczkó András

SIMON ISTVÁN LÍRÁJA AZ ÖTVENES ÉVEK ELSŐ FELÉBEN *

A történelem kereke fordult úgy, hogy még a *Tanú vagyok* (a hírdeték meg a „kultúrforradalmat”, és irányították a „kibontakozás útjára” az új irodalmat. Támogatást, hírverést és pénzt nem kímélve. Hiszen például 1949-ben - ha hihetünk az adatoknak - nem kevesebb, mint negyvenhat millió könyv és broszúra jelent meg Magyarországon, s hivatalosan ezután ehhez mérték a fejlődést. Aminek be kellett következnie, mert a közgondolkodás alapja az „új világ - új ideológia” kapcsolata volt. Követelményként fogalmazódott meg az „ember évezredes tudatának” átformálása. S ebben szükségképpen építettek a fiatalokra, a negyvenes évek második felében irodalmi helyét kérő generációra. Az oly gyakran hangoztatott „szabadság levegőjé”-ben Simon István, Juhász Ferenc, F. Nagy László, Tóth Gyula és mások valóban úgy érezhették, korlátlan lehetőségek kapujába jutottak. Idő kellett, amíg felismerték, hogy mindez csupán más sablont és uniformizáltságot takar.

A valóság tagadhatatlan változásának bűvöletében születtek a versek (hidak, utak, vasutak épültek, dolgoztak a gyárak, a földet művelték). De amíg szemlét tartottak, s leírták élményeiket, addig az egyéni habitusnak megfelelően váltak egyre harcosabb szemléletűvé, és teljesítettek álcázott vagy nyílt propaganda-feladatokat.

A sok lehetőség közül válasszunk ki egyet. A *Csillag* 1950. februári számában hozta Simon István: Indulóját, amit teljesen áthat az öröm. S miért? Mondják a sorok:

*Az Ötéves-terv indul cl
s vele egy nőv ország,
hogy amit korok loptak cl,
dolgos percek behozzák.
Ki csodálja most, hogy határt
nem ismerő örömr
ébredtünk: ébresztett a Párt,
jóvönk hatalmas törzse.*

Eltelintve most a megformáltság és kifejezőmód gondjaitól, egy motívumra fel kell hívní a figyelmet. Az *Induló* a hagyományos magyar öröm kifejezéssel kezdődik; a koccintásra alkalmas jó bor említésével. Ha az idézett *Csillag* számban néhányat lapozunk, olvasható Juhász Ferenc: Szép köszöntője. Más megközelítésben és formáltságban, de a téma ugyanaz:

*Igyunk az ötéves terv sikerére,
koccintsatok!
De most fenéig hörpintsétek
poharatak!
Oly idő lesz itt, hogy mint fölfúj
láng-hólyagot
tesszük asztalunkra arany lámpásnak
a napot!*

A lírai nyílt propagandisztika más példáira is lehetne hivatkozni (F. Nagy László: *Dimitrov, az ország szíve*), de legyen elég annyi annak igazolásul, hogy ezek az elemek *külső* követelményként kerültek a *Tanú vagyok* kötet lapjaira. (Más kérdés, hogy az „illetékes” kritika épp az ilyen motívumokat értékelte a legtöbbször.) Simon ettől kezdve jó alkalmazkodó képességről tett bizonyosságot. Igyekezett minden „fontos kérdésről” verset írni. Vállalva az utánérzés (epigonizmus) kockázatát. Hirdette (nyilván inspirációra) Petőfi követését. Nem véletlenül került a *Tanú vagyok* kompozíciós középpontjába az *Este a hídon*. Aktualizálva szólta ebben Petőfi Sándorról. A meghirdetett jelszó (Lobogónk, *Petőfi*) nála szelídült, de az előd példaértékű harcoságát már annak megfelelően emelte ki: „*Állj előttem dicső, harcos költőm, / s míg a versek*

* Részlet egy megjelenésre váró kismonográfiából

rajával vesződöm, / valamiképp irányítsd a tollam, / hogy midig a legjobbat írhasam, / s ne hátráljak, álljam meg keményen, / mit a harcban megkövetel népem. Máshol, a kis könyvben ismét hangsúlyos helyen, Petőfi verscím [*Még kér a nép*] parafrázisával írt a békekölcsön jegyzéséről: *Most kér a nép.*

Ezek nyomán a népiesség új (méltó) képviselőjének látták sokan Simon Istvánt. Ennek alapját a „népből jött” szókapcsolat fejezte ki legjobban. Helyzetéből következően azonosítható érzelmileg a történelmi hős Dózsa Györgyöt és az édesapját (*Láttam Dózsa Györgyöt*). S ha ezért (is) kapott dicséretet, akkor azért még inkább, hogy népies zsánerképeket és portrékat rajzolt falujáról és lakóiról. Emlékei „új életre keltek benne, ahogy öntudatra ébredve, új szemmel tekint vissza rájuk”. *Kenyeres Márton* alakja úgy épült be végleg emlékei közé, hogy abban a bekövetkezett változások kaptak hangsúlyt. Itt már nem szabad attól eltekinteni, hogy anakronisztikus (visszavetítő) csavarások vannak a versben. Az ugyan kétségtelen, hogy hangsúlyozottan népies hangvételű, hiszen Márton bácsi „vén tuskóra” ülve mesélt, a „pítvar küszöbén” helyezkedve „pipázva mélán”. De ezek az elemek nem szervesültek az érezhető szándékkal, az adott jelent dicsőítő kitétellel. Erőteljesen haladt a népiesség nyomdokain azokban a versekben, ahol a tartalom és a forma és minden építőelem hagyományos. Az *Őszi udvar* nem egyéb, mint falusi képek sorozata „pirosuló paprika-fűzerek”-től a „dérverte rétek”-ig, „kazalok görbülő gerincé”-től a ludak futásáig. Itt keresztírás (a b a b) magyaros tizenkettős fokozta még a hatást. Hasonló elgondolás vezette az *Estefelé* írásakor. A kompozíciós hasonlóság mellett a munka örömeire figyelve: „*Milyen sürgős, micsoda nagy élet!*” Nem feledkezve meg ugyanakkor a kívánatos jövőre vetett pillantásról: „*Hátha majd a megcsillanó gépnek / szállhat így az estben a hangja, / hogy emeli százszor magasabbra!*”

Az állandó népre tekintésbe apró ellentmondások becsúszhattak. Mert, amíg *Kenyeres Márton* „saját földjének” örülhetne, addig a *Tanú vagyok*-ban emlegetett „öreg kezek” a termelőszövetkezetnek írtak alá. Természetesen az új világ bűvöletében. Az pedig már a korabeli kritika is szemére vetette, hogy Simon Istvánnál a nép fogalma a földet művelőkre szűkült. Költői nyelve sokkal gazdagabb volt, ha a falusi életéről, munkáról szólt. A városra figyelve leggyakrabban szólásokat, propagandisztikus kliséket jegyzett le. Néha persze az is előfordult, hogy falusi képtől jutott el addig. Gondoljunk csak a *Napraforgó* című versére. Természetleírő két szakasza után a másik kettőben „tömegek”, „fényes cél”, „eszme”, „küzdés” egyaránt előkerült (mi több, az eszmét sugallók nevében a sorrendben: Marx, Lenin, Sztálin).

Az eszme burkoltan vagy szókimondóan át meg átszővi a *Tanú vagyok* anyagát. A kötet élére tett *Épül a híd* ebből következően lett szólások gyűjteménye, minden kavarog benne, ami egy vezércikkből vagy kiskátéból ismert lehetett. A költői túlzás még szimbolikus tartalmakat is becsempészett a szakaszokba. Másol természetű képből bontott ki olyasmit, ami csak határozott erőszak-tétellel lehetséges (*Zápor Budán*). Az igazán nagy gond az, hogy azonosult az életben csak harcot feltételező szemlélettel (pályatársi bírálatokat kapott ezért). Ebből ugyanis az következett, hogy minden harc lett (s majdnem mindenki ellenség). Szomorú példája ennek *Az életért*:

*Harc most az élet. Ezt a harcot
vívod anya, ki ölbe tartod
a pufókarcú csecsemőt:
te bányász, aki szentet vájsz ki,
kit a kohók tűzénél látni.
s a munka, legyen az akármilyen,
eke mögött, asztal előtt.*

Ami a Tanú vagyok anyagából maradandó, a természet és a táj elemeiből való építkezés. Így fejezte ki a szerelmet (*Őz a táj. Te is egy vagy, A nyírfák felől*), illetve a „kishaza”, a szülőföld iránti hűséget. Költői és emberi arcának ez a vonása már ebben a kis kötetben erőteljes (de természetesen később teljesebbé vált).

A karcos kis könyvben az aktualitások és szövegek mögött ott érződött a bit, a belső meggyőződés. Ennek is át kellett alakulnia: feltétlen hódolatáért. Mert, amikor Simon István a *Hajnali lakodalmak* című (1952) kötetét újjá indította, már vitathatatlan volt a „hivatalos” irodalomban, hogy a lírától a közvetlen politikum versbe emelését, sőt propagálását várják. Nem véletlen így, hogy Pándi Pál az *Irodalmi Újság*ban épp azt kifogásolta, hogy e témákban még nem szárnyal elég biztonságosan, hogy a gazdaság terveiről, a mozgalmi életéről, a hétköznapi megoldandó kérdéseiről nem szól méltóan. A kritikus arról sem feledkezett meg, hogy mi a tartalma a méltó szónak. Csokorba gyűjtve mondta el, mi minden nem található meg Simon könyvében: az élet sokoldalú, gazdag megjelenítése, a tényekben rejtőz, irodalmi színvonalal egyező kifejezés, a közvetlenség. Némi intuícióval feltételezi, hogy a szerző maga is szembesülhetett ezekkel a dolgokkal, s ezért választotta a közvetett utat. Ma átolvasva a könyvet, aligha gondolna bárki az utóbbira, inkább arra, hogy Simonban volt valami ösztönös Tartózkodás azonosságának attól a kifejezésétől, amit a szocialista realizmus hazai elmélete nyomán elvártak a költőtől. Sejtethető, hogy ez a tartózkodás főként a követelmények (utóbb utasítások) gyors változásának szóit, hiszen egy-egy határozat vagy vezetői döntés olykor homlokegyenest ellenkező dolgokat kért.

Ha a napi alkalmazkodás nem is vonzotta, az tetten érhető könyveiben, hogy a élet jelenségeiből a biztatást, az örömet adó emelte ki. Gondoljunk csak a már címével is sugalmazó versére, az *Emelő kezek* szakaszaira. Ilyen sorokat olvashatunk:

*Kezek, kinyíló, hatalmas kezek,
mint friss rózsák a tiszta hó felett,
már szabadon, - szép mosolyotok int
a pusztuláson, romon, roncsain
béna hidaknak, gyárak homlokán:
érintéseitek melege nyomán
a fagy enged, a tört összeáll.
Legyőztétek a pusztító halált!
Kezek, alkotó hatalmas kezek,
ím itt vagyok, ide emeltetek.*

Az ehhez hasonló versek valóban jelzik: Simon törekedett elkerülni, hogy egy-egy aktualitást címadóként verseljen meg, de a személyes sorsból rendre nyitni igyekezett a nép, az emberiség nagy ügyei irányába. A hajdani recenzens épp azt kifogásolta, hogy elsősorban a maga szűkebb költői terepében mozog. Tanácsa ebből következett: a kör tágítása eszmei és témabeli határok átlépése, a kifejezőeszközök, a hang és a pátosz erősítése. A tanácsokba rejtett követelményt a költő belső lehetőségként emlegeti. Azaz, azt bizonygatta, hogy ez a fejlődés a belső erővonalak nyomán szükségszerű: mert van szándéka a „kis dolgok” általánosítására, a lényeg megragadására. A közeli eredmény csírát is felismerte a *Mikor tagjelölt lettem* című „vallomása”-ban:

*Magamat (ott állt mögöttem a Párt)
erősnek éreztem végtelenül,
s úgy volt a szívem, mint az a madár,
ki az anyjával először repül.*

Tekintsünk most el a képzavartól, s attól a vizionáló állítástól, hogy valaki mögött ott állhat a párt. (A hivatásos forradalmárok szövegeiből átvett klisé ez.) A tény érdemel figyelmet, hogy a kritikus 1952 júliusában ebbe az irányba terelgette a fiatal költőt. Az irányítás alapja - erről sem szabad megfeledkezni - a származás, a honnan jött kérdésre adott válasz volt. A „népből való költő biztos hangja” volt a mérce eleve meghatározott előny adó alapja. Szükséges aláhúzni, hogy a nép fogalma itt és általában a hasonló íróknál szűkített; leginkább a falusi lakoságot, illetve annak rétegeit jelentette. Hogy ez Pándi esetében csak így értendő, azt kritikájának végén kiemelte, amikor arról beszélt, hogy Simonnak tágítani

kell a város (!) határait, ami akadályozta a nagy feladatokhoz való növekedésben.

A honnan jött és mit hozott magával kérdések előföltétele az eredményezte, hogy nem a független költői teljesítmény vált érdekessé. Hanem az, hogy a *Hajnali lakodalmak* (harmadik kötetének) verseivel Simon István *belül* volt a falun, hogy odaválási, s együtt dobban a szíve a barátokkal, ismerősökkel, szomszédokkal. Ebben a kötődésben a kétségtelenül meglévő biztosságot, stabil háttérrel eredeti minőségében nem lehetett értékelni.

A pályaszakasz (és a kötet) kétségkívül legjellemzőbb verse a *Zeng a fűrés*. Ez mutatja leginkább, hogy a költő miként kísérelt meg eleget tenni a kettős követelménynek: hogy belül maradjon a falun, egyúttal eszmeileg távlatokat nyisson. A leíró rétegben ott van az élmény frissessége, eleven tapasztalata a nehéz munkáról. Ugyanakkor mindent a dal formájában mond el, hogy ezzel is utaljon a hivatalosan elvárt örömré (a korabeli tudósítások szerint mindenki dalolva dolgozott). Való igaz, Simon úgy sejtet itt gondolati tartalmát, hogy nem lép túl a fűrészelés képanyagán. Olvassuk csak; előbb a munka közvetlen eredménye:

*Rövidül a konok, havas fa,
társaihoz minden darabja
tompán a föld felé zuhan.*

A látvány inspirációjára hirtelen tágulni kezd az idő, s szükségszerű módon a nyomorító múlt kerül előtérbe:

*volt egy világ, ami a vállát
nyomta, kegyetlen, nagy hasábfák
ezer félelmetes dorong.*

Hogy a célzás még véletlenül se legyen félreérthető, ettől a ponttól a költő ezen a belső vonalon halad. Tudatosítja az olvasóban, hogy a közelmúlt „rémisztő rönkje” már a földön hever. De az aprítás, azaz a teljes legyőzés, a folyamat befejezése még hátravan. S még tovább, az intuíció eszközével (vagy inkább a kivetítésével) tallóz az apa gondolatai között, s természetes módon talál rá arra, mást nem akarhat, csak essen szét ez a kiszáradt fa, ami (fiatal) erejét elszívta. Ez a képlet azonban túlságosan egyszerű lett volna. Az akkori közfelfogás szerint - erről sok-sok irodalmi mű tanúskodik - kikerülhetetlen ellentét feszült az idősebb és az ifjabb generáció között. Aligha kell bővebben bizonygatni, hogy azért, mert az öregek nem értettek egyet a rohamléptű változtatásokkal, s legkevésbé azzal nem, hogy a jóra, a hasznosra sem voltak tekintettel az újítók. A kontraverziót még a közös munka sem oldhatta föl. Az apa nem érti az időket, s azt sem, miként láthat a fia „milliók szemén át”. S ha a kétségek előkerültek, akkor már az eljövendő harcokban sem vehet részt az öreg. A jövőre vetett tekintet és a vállalt harc optimizmusa zárja a verset:

*Én majd küzdök! Melegség önt el.
Bundás, megriadt hófelhőkkel
vonul a téli, árnyas ég,
s míg a szemem fölvetem rája,
mintha az ég, a felhő állna,
és mintha csak én szállanék...*

Mindezt úgy értékelte a korabeli kritika, hogy másfajta szemlélet határozta meg a költő munkáját, a korábbi idillre való hajlam átadta a helyét a valóság mélyebb átélésének, a nehézségek feltárásának, a harcok jelzésének. A hajdani recenzensek azt persze nem érzékelték, hogy ezek *kívülről* nyomultak a lírai termésbe, s nem immanensen módosították a szemléletet és az alkotásmódot.

Simon - aligha vitatható - indulásától érzékeny volt arra, hogy a falusi kis dolgokban, hangulatokban, történetekben észrevegye a megörökítésre érdemest (*Mosolygó lány, Anyám lelkézet, Decembri készülődés*). Ez a szembevetés vonása a *Petőfi Aranyéknál* című költeményének. A két nagy előd levelezése, emlékezése alapján írt Petőfi szalonai látogatásáról, de úgy, hogy abban benne legyen a közelgő forradalom előszele, a feladatvállalások nagysága és az azóta példaadó barátság. Az emlékedtség ellenére azt nem lehet tagadni, hogy ilyen típusú verseiben megnyilvánult formaérzékenysége és szerkesztői képessége.

Nem rá, hanem a kritikára jellemző, hogy miben talált kifogásolni valót. A biztonságérzetet hiányolták azokban a művekben, ahol az egyszerűségről az általános köznapitól a tágabb körű igazság irányába haladt. Az egyik úgy érezte, hogy az eszmei emelkedést nem képes követni a költői kifejezésekkel, hangja olyankor bizonytalanabb, nincs lírai újító készsége. A megdicsért *Köszöntelek új esztendőt* azért nem olvasták teljes örömmel, mert úgy látták, elszürkül az ilyen sorokkal: „*Köszönteni szép hazánkat, s békénket védő katonák - titeket, hogy éber szemmel - őrizzétek népem tovább.*” Az sem kerülte el a vizsgáló tekintetet, hogy *A köfajtók dalába* közhely került: „*Hatalmas erejű sereg, tervünk hű katonái.*” A félreértés elkerülésére Pándi Pál még meg is magyarázta, hogy itt nem arra gondolt, netán a politikum lehúzza a verset. Ettől óvakodott. Azt kifogásolta, hogy amikor tervekről, mozgalmról, a hétköznapi politikai kérdéseiről ír, akkor Simon István „még nem számyal elég biztosan”.

A *Hajnali lakodalmak* még egy gondot fölvetett a számba bevett kritikának. Épp a *Petőfi Aranyéknál* utalásai ürügyén az önállóságot. Pontosabban azt, mennyire volt képes második kötetének anyagában asszimilálni a hatásokat, tud-e bánni a megtanultakkal. Az említett költemény világossá tette, hogy Simon, Petőfi és Arany népiességét akarja folytatni az egyszerű (érthető), a falu világához kötődő lírai utat. A közvetlen merítés mellett nyilván kortársi közvetítés is szerepet játszott ebben. (Lásd Illyés Gyula hatását.)

A kötet kiemelt darabja, a *Zeng a fűrészes* közvetlen kapcsolatba hozható Illyés *Fűrészek* című versével. Nem csupán a leírt munka okán. Sokkal inkább azért, mert motívumaiban és gondolatmenetében vannak egyezések. Például: Illyés hulló, Simon lenge fűrészpont látott. Aztán Illyésnél szitál a hó és ott maradt az ág hegyén, Simonnál a december szele süvölt, s így havas fát fűrészelnek. A munka nyomán a *Fűrészek*-ben azt olvashatjuk, hogy „hullik a hasáb”, a *Zeng a fűrészesben* „darabja tompán a föld felé zuhan”. Illyés visszatekintett sorsára és a múltás monotonitását vette észre, Simon a fát „a múlt rémisztő rönkjé”-nek látta és a szálló időre gondolt a fűrészes lenge nyomán. Természetes az is, hogy az idősebb költő szembenézett a mit hoz a jövő kérdéssel, s ugyanúgy Simon István eljövendőt váró figyelme. Mielőtt az egyezések nyomán bárki arra gondolna, hogy Simon műve parafrázisa Illyésének, ezt cáfolni kell. Egyéni, önnön sorsában gyökeredző verset írt, olyan kompozíciót, aminek szerkezete egészen más. Arról van szó csupán, hogy a *Zeng a fűrészes* szövegét átütöttek a hasonított elemek, azaz a fiatalabb lírikus a tanultakat még nem volt képes teljesen szervesé tenni. Észrevették ezt már a *Hajnali lakodalmak* kötet korabeli kritikusai.

A *Új Hangban* 1952 nyarán épp azért kritizálták, mert a *Ceruzarajz a vasútépítésről* című darabja erősen hasonlított Illyésnek Dunapenteléről írott versére, különösen a fogalmak egymásutánosságában. Az *Emelő* kezében és a Noplrészletben szintén tetten érhető az idősebb pályatárs hatása. A *Köszöntelek új esztendőt* pedig Tyihonov Pohárköszöntője nyomán készült. Máshol adys fordulatokra bukkanunk (*Micsoda tűz forrása vagy*). Minden természetes, mondhatjuk utólag, hiszen saját hangját és a legjobb kifejező formát alig találja meg pályakezdő költő. A Petőfitől Aranyon át Illyésig ívelő líra számára fontos tanulságait és követhető elemeit igyekezett megtanulni. Annak megfelelően írt életképeket, dalt, ódát. Az kétségtelen, hogy a látottakat legszerveesebben a *Petőfi Aranyéknál* című versében hasonította. Az évdő irodalmi barátság, a játék elemei éppúgy benne vannak, mint a két személyiség jellemző vonásai, és az idők jelzése. Néhol azonosul Arannyal, máshol kívülről néz rájuk. A nagy pillanat milyensége foglalkoztatta, amikor Toldi Miklós szemébe nézhetett János vitéznek:

*Nézett egymásra a két költő
a szalontai udvaron.
Szívükben lángra gyúlt a csengő
dal, dalod, nagy forradalom.
Két ismerős, kik sose látták
egymást, de nincs ennél erősebb,
nem volt még melegebb barátság.*

Aligha kell ezután külön bizonygatni, hogy Simon második verseskötetében - a hagyományok feldolgozása mellett - az egyszerű-

ség a karaktervonás. Bárhová lapozott a korabeli olvasó, mindig azt látta, hogy a szavak eredeti jelentéstartalmukat hordozzák, a képek valóságosak, s minden a mondandó tömör kifejezésének volt alárendelve. Az utóbbi nem lehetett mentes az időszak követelményeitől. A tömörítés egyik példája az *Alföldön át*, amelyik akár szövetkezeti dal is lehetett volna, hiszen a cövekek ritikulását követte a közös gazdaságok alakulása.

Ez a kihegyeztettség - hangsúlyozni kell - a korszak szellemiségének (a sematizmusnak) a következménye. Mert, ha a fiatal költő egyébként nem gondolt volna rá, akkor a Fialat írók II. Országos Konferenciáján határozottan figyelmeztették. A feladatokat csokorba gyűjtő beszámoló ugyan példálózott Petőfi, Ady, József Attila, Móricz Zsigmond nevével, de aztán a szocialista építés ábrázolásának költeményét fogalmazta meg. Az új élet hőseire, s békeharcra, az építés eredményeire egyaránt figyelniök kellett. S mindezekre a kritika és az önkritika kettős szorításában. Jól mutatja ezt Simon István hozzászólása. Az ifjabb generáció műveit tartalmazó két kötet (*Szívünk szerinti törvény* és *Új termés*) alapján azt ismerte el, hogy a lapokon nem volt ott a világ, amiben éltek. Pedig - érvelt - Petőfi költeményeiből szinte árad a kor levegője, s a fiatal József Attila versein is azt vette észre, hogy mindenről tudott, ami körülötte történt. A példák nyomán így summázta a tennivalókat: „*Nekünk fiataloknak tudnunk kell mindarról, ami hozzásegíthet minket a világ, a világunk összefüggéseinek megismeréséhez. Petőfi a polgári forradalom történetét tanulmányozta, nekünk legalább úgy kell ismernünk a párttörténetet, a tudományos szocializmus napjainkig elért eredményeit.*” A tanulás kétségkívül helyes követelményét emelte ki, de az iránnyal baj volt és lett. Elegetdől csak arra utalni, hogy a valóság helyett ajánlotta a párttörténetet, az élet ismeretét helyettesítette a tudományos szocializmus. Simon felszólalásának pozitívabb része volt, hogy mondatai a párt iránymutatásának megvalósítása érdekében hangzottak el. (Többek között Várhegyi György, a DISZ Központi Vezetőségének titkára értelmezte így.)

Ezek után nem meglepő, hogy az *Új Hang* 1953 márciusi gyűjtésében ott olvashatjuk Simon István nevét. **Eörsi István**, Tamási Lajos, Szüdi György, Ancsel Éva, Vészi Endre és mások társaságában ő is búcsúzott - a korabeli kifejezéssel élve - „Sztálin apóknk”-tól. Simon *Elégijében* a többi vershez hasonlóan keveredik a hazug politikai klisé az erőlködő őszinteséggel (utólag nézve nem meglepő, hogy a „mérhetetlen fájdalom!” nem tudták kifejezni). Ha **Eörsi** arról írt, aki „a legtöbb igazságot beszélt”, akkor Simon arról szólt „akire nézhetett az igazságért üldözött”. Ancsel Éva „mélyen, rettentően ismerős szemed” fordulattal élt, Vészi Endre a „szemek fényében” bízott. Az biztos, a szemeknek valóban volt erejük (erről több emlékirat szerzője szólt). Feltételezhető, hogy a megrendelésben előírták ezt a motívumot, mert Simon sem kerülhette meg:

*S most, hogy lecsukta örökre két mosolygó szemét;
s körülálljuk bánatunkkal a roppant ravatlat;
mégis valami szép, valami büszkeség
lobog bennünk: hogy együtt élhetünk vele.
Szavát is hallottuk, a tündöklő beszédet,
amelyre világ fordult, üllő csengett, vetés nőtt,
s úgy emlegetnek minket a jövőnd nemzedékek,
mint az ő nagy korának építőit, tanúit.*

A „soha el nem múló sztálini kor nagyszerűsége” politikusi óhaj mondhatni természetesen csengett vissza a búcsúversekben. Simon sem menekülhetett attól, hogy a világ és az atya (Solohov kifejezéssel) - egy. Ennek jegyében csak az elkötelezett harcoságot értékelte. Pontosán létezik ez abban a kritikában, amit Lódi Ferenc Szeged című koteréről írt. Ezzel a fiatal költővel is a szocializmus építésének lendületei iratták le az első sorokat, verseiben osztálya és önnön életének dokumentumait látta. A kritikus Lódi első kötetében *Így akarom*, 1950) a pártos költőt látta, aki tudatosan vállalta a nép ügyeit, harcait (amiket semmilyen hatalom nem törhet meg). Az itt-ott bíráló szemrevételezés után így summázta véleményét: „Mondanivalója népünk építőharcát segíti, s ő maga is azok közé tartozik, akik a legközelebről látják mai életünk szép ívelését”.

Aztán jött az új kormányprogram, s a mérlegelés szempontjain változtatni kellett. Hogyan? Például úgy, hogy szólni le-

hetett az alkotómunkát akadályozó hibákról, a sematikus gondolkodásról, s arról is, hogy voltak felelősök, és még; a hibákat azoknak kell kijavítani, akik elkövették. Persze mindazt érve és megértve mondható ez, ami az ötvenes évek elejének jellemző vonása volt Magyarországon. Mert legyen bár a legszebb szólamú a változásokat sürgető kórus, a karmester intései nem mindig voltak egyértelműek. Ezért a belső fékeknek működniük kellett. A kritika például még 1953-ban is azt tartotta a fiatal költők indulásánál a legnagyobb eredménynek, hogy a párt eszmei irányítása óvja meg őket a kerülő utaktól, a magartársbeli zsákutcáktól, azonnal lájják az igazságot, s közvetlen kapcsolatban vannak a néppel. Ne meditáljunk azon, hogy ez valóban így volt-e, inkább arra a szimptomára figyeljünk fel, az új szerkezetnek megfelelő szárnyalást, demokratikusabb és közérthetőbb stílust vártak el. A korabeli nép - Simon költői képe szerint - „a szabaduló Atlasz”, s ez a tény szükségképpen új pátoszt adott a termésnek. A fiatalok költészetében akkor derűsebb távlatot, a valóság szomját, a mohó „lcki éhséget” érzékelték. Jellemző példája ennek **Eörsi István** *Éhsége*:

*Mi minden fortyog még a mélyben,
igazság, élet, szerelem,
mit éhes szívvel át kell élnem
és amit meg kell értenem.*

Az természetes, hogy minden fiatal megértésre, azaz az élmények és eszmények racionális feldolgozására vágyik. Ugyanakkor az a generáció annyit hallott a nagy lehetőségekről, az előnyökről, a felszabadulás utáni szellemi öntudatosodásról, hogy annak óhatatlanul jelentkeznie kellett a versekben. Pártosság nélkül elképzelhetetlenek tartották költői művek születését. Nem lehet így véletlen, hogy amikor Simon István *Érlelő napok* című kötetét kézbe vette a kritikus, akkor először azt vizsgálta, mennyire vált vérévé, élet-elemévé a pártosság. Az, ami nem „külső mozzanat”, hanem „állandó állapot”. Annyi mértéktartás volt, hogy nem alkalmi költeményeket vártak (azok ellentétes hatásairól épp elég tapasztalat gyűlt fel akkorra), hanem azt, hogy az élet apró mozzanataiban vegyék észre és dolgozzák fel az elkötelezettséget. A megoldások és formák változatosságával. Hogy ezen mit kell érteni, azt a szintén pártos kritikus megmagyarázta: még véletlenül sem a dekadens burzsoá irodalom változatosságát, ami a nagy eszméket destrualta, sárba taposta az emberi méltóságot, szétrobbantotta a művészi formákat, ez csupán embertelen torzképe lehetett a valóság sokarcúságának. Ez távol áll(t) a szocialista realista alkotótól. Ennek változatossága pártos, „tehát nem takarhatja el a dolgok valóságos arányait”. Ne vegyük észre most azt a logikai bukfcenet, hogy a változatos pártosságból miként következhet a valóságos arányok megmaradása. Ennél a bakugrásnál érdekesebb, hogy a korabeli kritikus - más lehetősége nem lévén - a dolgokat leggyakrabban önmagukkal magyarázta. Eszerint a lírikus fejlődése abban mutatkozik meg, hogy gazdagodik. Így aztán, aki lírája középpontjába az élet jelentős eseményeit állítja, gazdagodik, azaz fejlődik. Az ilyesfajta dicséret pedig nyilván hatott, még akkor is, ha képzavaros volt („szép erőt ad az országosan végigszántó költői tekintet”). Alig akadt fiatal, ki ne törekedett volna arra, hogy még egy jelzöt szerezzon, azaz elérje az egészséges fejlődést. Nyilván nem véletlenszerű egybeesés, hogy az *Érlelő napok* anyagából két recenziens is az Eső esik-et emelte ki. Mert soraiban a pártosság mintapéldányát látták:

*Úl a gazda most az ágyon,
derül a friss zuhogáson.
Nem alszik el - dehogyan teszi,
az asszonyt is fölébreszti.*

*Esztergályos, szabó, vājár -
fél ország az ablaknál áll,
Eső esik, nem alszik a
krumpli, búza, kukorica...*

*Ritka vendég, jó ébresztő
hallgatjuk, hogy zúg az eső,
úgy, mintha most benne volna
cseppjében az ország gondja..*

Megvolt a lehetőség, hogy ezt József Attila Esikjével vessék össze, ahol „lassúdad országos eső” társadalmi kor- és kórképet aposztrófált (ti. mindegy volt - mondja a kritikus -, áztatja-e országos eső az új termést hozó földeket, mert a rajtuk termő kenyér elsősorban az urak, s nem az ország kenyere volt). Simon versénél a dicséret csúcsa, hogy azonosítható az élmény: valóban így figyel mindenki az eső kopogására, „gondoljuk, vajon ott kinn, a földeken is esik-e, s nő-e az ország, a dolgozó emberek gazdagsága”. Ha ebben a *Szabad Nép* cikkirója ugyancsak a művészi pártosság iskolapéldáját látta, akkor alaposabban meg kell vizsgálni, miért.

Az első két szakasz természeti képei, hasonlatai alig mutatnak többet pillanatnyi helyzetet rögzítő dalnál. A hangutánzásra törekvés (sustorog) és a sorok belső rímei (van még - aludnék) nem egyedi találmányok. A harmadik, és méginkább a negyedik versszakot vált olyanná, amire a kritikusok reagáltak. Nyilvánvaló célzatos, hogy a *Szabad Nép* a hasonlat után az „Esztergályos, szabó, vājár” kezdetű részt idézte. Mert attól a munkás és az ország gondja került előtérbe. Azaz, az elfogadott pártosságnak megvoltak a kulcsszavai, s arra rezonáltak az olvasatban. Akkor is, ha ezek messze vittek a lényegtől (arról a költői túlzásról ne is szóljunk, hogy a gazda és a szabó vagy vājár aligha nézett ugyanúgy az esőre).

Mindezekkel együtt a közvetlen természetességet szintén értékelték. Pándi Pál már a *Hajnali lakodalmak* olvasásakor arra bízta Simont, hogy a köznapi apró dolgokból emelkedjen föl az emberiség magasáig. Az *Érlelő napokban* örömmel látta, hogy tágult a költői horizont. Idézem: „Korábbi kötetekének gyengéje volt az idillikus hangulat túltengése, ami költői szemléletének bizonyos egyszínűségét és passzivitását mutatta”. Simonnak a falusi életre nyíló szeme sok mindent megláthatott, de elsősorban a derűsebb mozzanatokot, a szépet és a jót. A Szélső házak piros tetejét, a virágos kertet, a muskátlikat, az emberi mosolyt:

*... Piros cseréptető, tiszta szélső házak,
merész kis rügyei épülő hazámnak,
míg messze városok, falvak földig égnek,
s hamuszín árnya száll a lobogó szélnek,
sorakoztatok csak s bátran mutassátok:
ti hódítjátok meg végül a világot.*

Aligha tagadható, hogy volt ebben a glóbusz egészére figyelés (a távoli háború halvány képe). Mégis ezt a korabeli elvárások kevésnek érezték, hiszen a keményebb és nehezebb napok nem bukkantak fel nála, nem is szólva a konfliktusokról vagy az ellenség gyűlöletéről.

A Szólj, erdő önvizsgálata abban csúcspodott ki, hogy az emberi gyors felejtéssel szemben a természet állandósága adhat tartást és biztatást, a felelősség vállalásához. Így viselte, viselhette el az élet súlyát, s mondhatott vigasztaló szót azoknak, akik az ötvenes évek elején az aszály, a hideg telek, a gyenge termés következményeit elviselték. A felismerés aligha lehetett más, a gondok és a tervezések között a kemény harc tudata is fokozza a belső erőt:

*S tudod, teljes sziveddel, vállal
küzdened kell, hiszen a sors
nyílik már, tárul a csikorgó
óriás ajtó,
mely ezer évig csukva volt.*

Nem tagadható, hogy az *Amint naponta* című verséhez hasonló darabokban a költő pártosan látott. Ha tájképet festett, falusi csendéletet írt vagy zsánérképet, pillanatnyi benyomást vagy emlékeztetést rögzített, mindenütt azonos hitvallás ismerhető fel. Abból az egyszerű - bár akkoriban egyáltalán nem kézenfekvő - megfontolásból indult ki, hogy a lázas, tevékeny munka izgalma és a csendes órák merengése nem állhat ellentétben egymással, s az egyéni érzelmek nem homályosíthatják el a forradalmi hevület tüzeit. A gazdagodó élet sokszínű kifejezésére törekedett.

Erre az akkori szóhasználat szerint a megjelenítő versek voltak a legalkalmasabbak. Ezekben az új jelenségekről vagy a számbavett régiségekről akként lehetett beszélni, hogy az ne keltse a közvetlenség érzetét. A gondolat- és érzésötövezésnek azt a módját tartották igazán jónak, amit Simon a Csöndes faluvégen mutatott

meg. A szélső házaktól ludakat terelő gyerekek (fiú és lány) közé berobban az autó:

*De egyszerre micsoda páni izgalom szállott
lecsapva közéjük, ahogy jöttünket látják:
futkosnak előttünk, habzik a keskeny árok,
nem tudják, lúdjaik-c vagy életük drágább...*

*S míg elporzik közöttük dudálva, előzve
pár pillanat alatt surranó autónk,
én nem tudom, miért, de szemembe futott
újra a régi izgalom forró gyermeki könnye.*

Utólag nézve is azt mondhatjuk, hogy jó érzékkel építette egymásra a gyermekkori emléket és az azt felidéző pillanatot, láttatta a libapásztorok riadalmát és önnön megrendülését. Nem véletlenül nevezték az ehhez hasonló életképek után Simon Istvánt az életképek „mesterének”. A *Ballagó ácsok*, a *Menyasszony*, a *Prometheus fia* és még több darabja a kötetének azt jelezte, jó érzékkel és éles szemmel látott meg valami mások számára fontosat egy-egy pillanatban.

A könyv mintadarabja ebből a szempontból a *Virágzó cseresznyefa*. Az idilli életkép többszörösen sűrítette azt, ami akkor Simon költészetére jellemző volt.

Az első elem: a hely és az idő pontos lejegyzése, egy pillanatilag sem hagy kétséget afelől, hogy épp akkor és épp ott látta meg a fát. Sőt, egy apró fogással még az olvasót is részesévé teszi önnön tévedése korrigálásának:

*Mandula-utcán az éjjel
láttam egy nyíló kicsi fát,
épp rásütött a hold.
Fehérlett rajta a virág, -
azt hittem, hogy mandulafa,
pedig cseresznye volt.*

Az első szakasz két mondata a természeti szépség megfigyelésének minden elemét sűríti. Az éjszakai csend, a holdfény sejtelmessége, a látvány pontos megfogalmazása. Nem véletlen, hogy éppen ott döccentette meg a második mondatot, ahol a távoli felismerést önmagában kontrollálta. A kontraszt itt kettős. Az éji sötétbe hasító hold, s a háttérből (a sötétből) fehéren kivillanó fa. Ebbe játszik a mandula és a cseresznye különbözősége. A külső elemek számbavételének ezzel nincs vége. A közvetlen környezet felmérése fokozza a kontrasztot. Hiszen a virágzó fa „magasbanyúló házfalak” mellett, a fényes ablakok alatt élt meg. Azaz, egyáltalán nem megszokott életterében. Azt hihetnők, hogy az ellentétek már nem fokozhatók, de a költő az utca végén elsuhanó autót sem hagyja említetlenül. A mozdulatlan, az ihlető pillanat eme ellentéte is kellett, hogy előkészítse a figyelemkoncentrációt. A robogó gépkocsiról a fára vetült a tekintet:

*Jólesett látni azt a fát,
millió zsbongó virág
tündöklő seregét.
S egyszerre lassú, halk kopaj,
susogó hullámaival
jött, kúszott közelebb.*

Most már csak a fát nézi. A belső öröm viszont nem a megnyugvást hozta, hanem a lelkiállapotnak inkább megfelelő mozgást. A sok-sok virág, a „tündöklő sereg” még véletlenül sem maradhatott mozdulatlan, a két hangutánzó melléknévi igenév (zsbongó és susogó) nemcsak a teljesebb élményt ígéri, hanem azt is, hogy nem a szemlélődő, hanem a virágzó fa lép (kúszik) közelebb. A különlegesen képzett szóval (kopaj) nemcsak hanghatást fejezett ki, hanem a pillanat áhítatát is.

Az impresszionista kép innen válik igazán érdekessé. Hiszen szinte várjuk, hogy a közeledő fa milyen titkokat mutat meg. A tavaszi éjen összebúvó szerelmesek láthatók alatta. A természeti pillanat (ahogy Tóth Árpádnál vagy Juhász Gyulánál) emberivé válik:

*Két holdfénybe hurkolt alak
épp a cseresznyefa alatt
állt meg és összebújt.
S a csillagos fehér szírom
ott petyegett a vállukon,
ahogy libegve hullt.*

A verset Pándi Pál Scsipacsov szerelmes verseinek humanizmusá jegyében értékelte. Nem tudni, ezzel egyetértett-e a költő? Ám az bizonyos, hogy Simon impresszionizmusának magyarázatához aligha kell ilyen távoli összecsengetéseket keresni. A *Nyugat* első nemzedékéből közel állt hozzá Juhász Gyula, Tóth Árpád, Kosztolányi Dezső. Tőlük épp elegendő inspirációt kaphatott az elébe tároló látvány ilyesfajta feldolgozására. A ringó virág motívuma sokfelől eredeztethető, s nyilvánvalóan a holdfényé is. A párhuzam kedvéért elegendő itt utalni Juhász Gyula *Falusi holdjára*, ott ugyancsak észrevehető a humanizálás: „Ő szerelmem, vágyam csillaga, / Az életem, az álmom ő maga. // Szép tünde csillag tarágak között, / Ott tündökölsz már kedvesem fölött: // Ki dús haját, mely fényeddel rokon, / Most bontja ki a messi balkonon.” A holdfény, ágak, szerelem impresszionisztikus összekapcsolása persze egész más okból történt Simon Istvánnál.

Az első három szakaszban azt láttuk, hogy az élmény minél teljesebb leírása a fontos, méghozzá úgy, hogy a költői én legyen a fókuszban (láttam, megálltam, jólesett látni). Ez a személyesség a negyedik versszaktól háttérbe szorul, és átadja a helyét a tágabb (ha tetszik, általánosabb) költői feladatnak, ami nem egyéb, mint a felbukkant pillanatkép szavakkal való rögzítése. Aligha tagadható a festőiség abban, ahogyan a fa alatt állókra a fehér szirmok hullanak. Hogy a költő is úgy gondolta, azt az ötödik rész igazolja, azaz a többlettel, hogy az adott pillanatban az emberi boldogsággal azonosult minden. A fehér szirmú virág jelképe ebbe a irányba mutatott, de kellett még a nyílt szókimondás, az önfeledtség, a kézmeleg kapcsolat jelzése és rajza, sőt, a sarjadzó gyümölcs termésének előrevetítése. A titlalatatos képben a kulcsszó a boldogság, illetve az abból kinövő eljövendő új:

*Gyönyörű kép: a költő ha
a boldogság hű piktora
álljon meg, fesse le:
két önfeledt, szép fiatal,
kiket virággal betakart
a tavasz éjjele,*

*a ringó fát, a fa alatt
testen a karnyi kapcsolat,
míg egymást ölelik -
Virágszóró cseresznyefa.
Ő ringatja majd a tavasz
első gyümölcsseit.*

A szerkesztés eddig szimmetrikus, három-három szakasz jutott az élmény és a hozzá kapcsolódó költői feladat összegezésére. De a második hátról eltűnt a lírikus, illetve pontosabb úgy fogalmazni, hogy háttérbe húzódott. Az egyszerűn túlmutató élmény miatt. A lezárásban visszatér, még ha ezzel fel is borul a szerkesztés harmóniája (ballagtam tovább). Úgy tűnik, mintha emelkedetté, már-már pátoszossá válna a költemény vége, de nem akart egyebet mondani, mint „pár tiszta szó”-val köznapi kívánságot: a boldogság évtizedekre maradjon meg.

A kötet megjelenésekor és utólag is mondható, a szépségre, örömrre, a gyönyörködtetésre hajlamos a *Virágzó cseresznyefához* hasonlatos versek írója. Érvelni lehet azzal, hogy az *Értelők napok* jó néhány szemlélet- és látásmódot kifejező versében az „érzelmes idilli képsor” dominál. Példaként a később (1958-ban) kötet címme is választott *Pacsirtaszó* állhat. Abban a madár vigan szól és édesen énekel, a nap sárga, az ég kék - egyszóval minden gyönyörűnek tűnik. Igen, az olvasó képzelheti úgy, ha csak a felszínre figyel. Ám, ha a képek nyomán átgondoljuk, hol és mikor szól a pacsirta, akkor a egyik legkeményebb paraszti munkával (a szántással) szembesülünk, s ez már némiképp más megvilágításban mutatja a költői szándékot. Éppen nem idilli pillanatról van szó, hanem a verejtékes, nehéz munkához kapcsolódó jelenségről. Kardos

László észrevette, hogy Simon Istvánnak volt szeme az emberek gondjaira. Kétségtelen, a meggyőző, bizalmasabb hatásokra fogékonyabb volt, szívesen hozott közel apró részleteket, de az is igaz, tudott bánni az általánossal, tágabb érvényességűvé emelte azt, ami alkalmas volt rá. Különösen az értékelendő, hogy az akkori fiatalság, az 1945 után eszmélők életérzéseit, világlátását ő is törekedett megmutatni.

Azt nem feledhetjük, hogy az *Irodalmi Újság* kritikusai - a szematizmus követelményeinek megfelelően - szemlét kellett tartson a „harcosság” felett. A *Nyár a Sárréten, Csöndes faluvég, Az első út, Kis menyecske, Fecskék, Csak így élhetek, Varázslat, Emlék* címszerű felsorolása után azt kifogásolta, hogy ezekben semmiféle utalás nincs a mindennapi harcokra és eredményekre. Aztán következett a szokásos fordulat: a látszat csal. Mert a politikai harcnak „ezer meg ezer formája van”, s abból egy lehetséges Simon István költői álláspontja. A belemagyarázás szinte klasszikus példája lehetne a cikkből ez a mondat: „úgy otthon van az épülő szocializmus magyar világában, annyira végleges és egyetlen életforma neki az új magyar valóság, annyira természetes levegője a népi demokrácia szelleme, hogy ez az életérzés a verseken át harcosan szuggálja az új élet szilárdságának, megdönthetlenségének konstruktív tudatát”. Mindezek elismerése után persze nem hagyta el a megjegyzést, hogy nem lenne jó, ha a költők csak ezzel a lehetőséggel élnének, mert szükségét látta kemény, éles és súlyos fegyvereknek. Ha a mondatokról lehántjuk a politikai kliséket, az üres frázisokat, akkor látszik, hogy mit és miért magyarázott a kötetbe a kritikus. S rögtön előtűnik a lényeg is: Simon István otthon volt a magyar valóságban. Képelete kétségtelenül a közvetlen, kapcsolat-meleg motívumok között járt a legszívesebben. Ezért nem volt idegen tőle a szelíd humor.

Máig eljutva gyanú ébred, hogy 1953-ban a sztereotípiák a legnagyobb szerep, s fontosabbá vált ezek ismételtetése, mint egy lírai világ karaktervonásainak feltárása. Az egysíkúsg vonala volt a viszonyítás alapja. De nem a tényleges teljesítményt mérték így, hanem a fixnek vélt mércéhez képest az eltérést és az azonosságokat. Legyen elegendő itt hivatkozni az 1953-ban ugyancsak kötettel jelentkező Csanádi Imrere és Bihari Sándorra. A recenzens mindkettőjüknél azt emelte ki, hogy: „egyre mélyebben otthon vannak az új magyar életben”. Vagyis a korabeli kritikákban az otthonosság csaknem ugyanolyan semmitmondó fordulat, mint a politikai klisék szajkózása.

Mert az élet valósága egyet jelentett a leleplezéssel, illetve azzal, hogy bírálják az elmúltat, emlegették az elnyomók és elnyomottak harcát. Csanádi Imre különösen verses portréiban, zsánerképeiben igyekezett a kritikát erősíteni vagy pártos szeretetét megcsillantani. *Hont* verselte meg, a bátor parasztlányt, aki miután párttitkár lett a csoportban, kiszórta a falakról a szentek képeit. S mit tett helyükre? Ime a csúcsra járatott ötlet:

*Egyik képen Lenin beszél,
tankon állva,
a másikon Sztálin gyűjt épp
a pipára...*

Biztatás és optimizmus kellett, s néha már olyan egyoldalúsággal adagolták a derűt, hogy az még az elkötelezett kritikusoknak is feltűnt. Bihari Sándor: *Emelt fővel* című kötetében „kerekebb a világ”, mint a valóságban, jegyezte meg Pándi Pál. Persze csak azért, hogy keményebb életanyagot kérjen számon, illetve az abból csíholható bizalmat, „a szocializmus tüzes szikráját”. A többoldalúság követelményét is azért találták, hogy arra alapozva elmarasztalhasák a költőt, aki a korabeli élet szépségét és igazságait nem élet-és elvszerűen fejezi ki. Az életről másként egyesek nem olvastak szívesen, csak pártos magatartással. Emiatt dicsérték Simon István *Láz, Amit naponta, Szólj erdő* című verseit. Ezek mindegyikében szó volt a felelősségről, a vállalt küzdelemről, a sors újraformálásáról. Az *Érlelő napok* kötet komponálásakor is előkerült ez a szempont, hiszen a *Pár percnyi csendben* minden együtt van, amit kívántak:

*és újra fut a gép, zszibong az élet
bizton, pontosan, s amíg körülnézek:
kezetől száll a vas, ragyog a rend,
s ragyog a napban főt a parlament
csúcsán, mintha a szive, az a csillag,
amelynek tüze kihunyt, de a csillag
fényét nem veszti, itt ragyog, így ég
vezetni téged új emberiség.*

Utóbb Simon maga is hangsúlyozta, hogy az ötvenes évek eleén legalábbis kétféle optimizmus volt. Az egyik azoké, akik tizen-nyolc-húsz évesen a világot akarták megforgatni. Azaz tenni, dolgozni a jobbért. Ezt keresztezte, olykor el is fedte a másik, a hivatalosan gyártott, a csak szavakkal dobálódzó. Ennek nem volt könnyű ellenállni, hiszen az egymásra licitálás jó pontnak, az érvénysüléshez elengedhetetlennek tűnt. Az éles szemű kritikusok nem elégedtek meg a nép, a természet valóságával, hiszen csak az beszélhetett hitelesen, aki otthon volt a munkásság, a gyárak világában (azon kevesen akadtak fenn, hogy a nép fogalmába miért nem fért bele egy másik osztály).

Az optimizmusnak a dal, a csengő rímek feleltek meg a legjobban. Utólag nehéz eldönteni, hogy Simon az *Érlelő napokban* költői bizonytalansággal vagy tudatosan lazított-e a csendülésen. Valószínűek látszik, hogy szándékolt lazaságot vitt a versformákba. Ezt látszik igazolni, hogy a feszes indítások után a pontos ritmust feloldotta, döccentette. A jambuszt keverte a trocheusszal, a magyaros ütemet európai verslábakkal. Ezek a kísérletek zárják az első korszakot.

